

24.9.2020

Kohti 2020-luvun kansalaislähtöistä julkista hallintoa –strategiahankkeen johtoryhmän 9. kokous

Aika 24.9.2020 klo 14.00-15.47

Paikka: Skype-kokous

Osallistujat Päivi Nerg, VM puheenjohtaja
Minna Karhunen, Suomen Kuntaliitto ry varapuheenjohtaja
Arto Haveri, Tampereen yliopisto
Seppo Määttä, VNK (kohdat 1-5)
Mikael Grannas, Sipoon kunta
Anna Similä, LVM (kohdat 1-5)
Jukka Aalto, SM
Kari Hakari, STM (kohdat 3-8)
Outi Ryyppö, TEM
Leena Ylä-Mononen, YM
Eeva Kaunismaa, VM esittelijä, projektipäällikkö
Jarkko Majava, Suomen Kuntaliitto ry (klo 15 asti)
Juha Leppänen, Demos Helsinki konsultti
Johannes Mikkonen, Demos Helsinki konsultti
Matti Kuivalainen, VM
Miira Lehto, VM tekninen sihteeri

Poissa Riitta Kaivosoja, OKM
Katri Sarkia, Demos Helsinki konsultti

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen muistion hyväksyminen (liite 1)

Puheenjohtaja Päivi Nerg valtiovarainministeriöstä avasi kokouksen.

Päätös: Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio muutoksitta.

2. Terveiset hallituksen iltakoulusta 26.8.

Päivi Nerg, VM

Puheenjohtaja kertoi hallituksen 26.8. iltakoulusta, jossa käsiteltiin neljää hallitusohjelmassa olevaa strategiakokonaisuutta: julkisen hallinnon strategia, kansallinen kaupunkistrategia, alueellistamisen uudistamisstrategia ja kansallinen hankintastrategia. Iltakoulussa keskusteltiin julkisen sektorin tuottavuuden, vaikuttavuuden ja toiminnallisen kehittämisen yhteen sovittamisesta. Iltakoulussa sovitun mukaisesti perusteilla ovat julkisen hallinnon uudistamisen poliittinen johtoryhmä ja poikkihallinnollinen ohjausryhmä.

Iltakoulun puheenvuoroissa nousivat esiin mm. poikkihallinnollisuuden tarve erityisesti valtionhallinnossa, uudenlaisen syrjäytymisen vaara digiasioissa, julkisen sektorin tuottavuuden kehittäminen, toimeenpanokyvykyys sekä alueellisen läsnäolon järjestäminen nyt ja tulevaisuudessa.

Hallituksen iltakoulusta saatiin tuki julkisen hallinnon strategialle. Strategia valmistuu loka-marraskuussa ja sen jälkeen siirrytään toimeenpanoon.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

3. Keskustelu strategialuonnoksesta (liite 2)

Keskusteltiin hanketiimin ja Demos Helsingin johtoryhmän edellisen kokouksen pohjalta työstämästä ehdotusluonnoksesta strategian arvolupaukseksi, periaatteiksi ja toimintalinjauksiksi.

Johannes Mikkonen esitteli aluksi arvolupauksen muodostumista ja vaihtoehtoisia muotoiluja ja keskustelussa tuotiin esiin seuraavia näkemyksiä.

- Lupauksen pituus ja muotoilu
 - o lupauksen tulisi olla lyhyt ja selkeä; ei selityksiä, ei reuna-ehjoja eikä jargonia
 - o toinen ja viides vaihtoehto ovat liian pitkiä
 - o pois sana ”lupaamme”
 - o näkyviin toivottiin sanat luottamus ja kansalainen
 - o puuttuu vastaus siitä, mitä luottamus on
 - o karsastettiin aloitusta ”Julkinen hallinto...”
- Ohjaaminen-sanan käyttö?
 - o tilalle ehdotettiin muutoksen mahdollistamista tai koordinoitua tai muotoilua: kykenee ohjaamaan muutosta tai jotakin täysin uutta termiä
 - o ohjaus viittaa keskusjohtoiseen ajatteluun ja hierarkisiin rakenteisiin eikä ole nykypäivää, jossa maailma on verkottunut ja tasa-arvoisempi. Suurin osa ihmisistä ei halua, että muutosta ohjataan. Ohjaus nousee pohjoismaisesta kontekstista.
 - o city as platform: asukkaiden tulisi ottaa lisävastuuta itseltään ja hallinnon tulisi mahdollistaa se, että asukkaat voivat luoda hyvinvointia itselleen ja toisilleen
 - o pitääkö mahdollistaminen sisällään kuitenkin syrjäytymisvaarassa olevien mukana pitämisen?
 - o mahdollistaminen luo paremmin edellytyksiä myös kolmannen sektorin toimintaan esim. eri syistä syrjäytymisvaarassa olevien aktivoimiseksi
 - o orchestrating-sanaa on käytetty kaupunkien tulevasta roolista ja se voisi toimia myös koko julkishallinnolle. Suomeksi esim. koordinointi ei kuitenkaan tunnu ihan samalta.
 - o ilmastokriisin kontekstissa mahdollistaminenkaan ei ole oikea termi
 - o tarvitaan proaktiivisuutta suhteessa vaikeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.
- Turvaamis-näkökulman mukaan ottaminen?

- takaamisen ja turvaamisen katsottiin olevan liian kovia lupauksia
 - etenkin kunta-puolella vierastetaan turvaamista
 - toisaalta turvaaminen nähtiin julkisen hallinnon tehtävänä
 - tuki, turva, luottamus tulevaan ja arvostus katsottiin nykyaikana uudella tavalla relevanteiksi esim. työajanmuutosten ja nollatuntisopimusten maailmassa
 - lupaamme turvata huomisen hyvinvoinnin ihmisille ja yhteisöille tilalle ehdotettiin muotoilua "Lupaamme luoda hyvät puitteet..."
 - toisaalta haluttiin pois sana lupaamme
 - lupausmuotoiluiksi ehdotettiin myös "Turvaamme/mahdollistamme huomisen hyvinvointia ihmisille ja yhteisöille luonnon kantokyvyn rajoissa." tai vielä enemmän kannatusta saanutta "Turvaamme/mahdollistamme huomisen hyvinvointia ihmisille ja yhteisöille kestävästi."
 - jos lupauksessa mainitaan erikseen luonnon kantokyvyn rajat, pitäisikö painottaa sen lisäksi taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden rajoja vai pelkkää luonnon kantokykyä?
 - kattaako hyvinvoinnin käsite myös ekologiset reunaehdot?
 - kestävä-sana kattaisi paljon, mutta kansalaisille kestävä voi olla vielä kaukainen sateenvarjotermi
 - jos kestävyuden (sosiaalisen, taloudellisen, ekologisen) rajat ylitetään, ei voida hyvinvointia turvata pidemmällä aikavälillä
 - turvata olisi kunnianhimoisempi kuin mahdollistaa, mutta ainakin kuntapuoli vierasti turvaamista
 - turvata osaltaan (hyvinvointia) vs. turvata yksin (hyvinvoinnin), ettei luvata liikoa
 - palvelunäkökulma: palveluilla turvataan osaltaan hyvinvointia
 - voidaanko luvata, että lisäämme hyvinvointia?
 - onko kyseessä hyvinvointistrategia?
- Uusi ehdotus lupaukseksi: "Julkinen hallinto toimii avoimesti, luotettavasti ja kestävästi kansalaisten hyväksi."
- työpajoissa ja vuorovaikutuskeskusteluissa on tuotu esiin, että lupauksen pitäisi olla viesti yhteiskuntaan ulospäin. Siksi muotoilun tulisi lähteä ihmisen ja yhteiskunnan näkökulmasta.
- Onko epärealistista tehdä valtion ja kuntien yhteinen strategia?
- kyseessä ei ole palvelustrategia vaan hallinnon strategia, jonka ensisijaisena kohderyhmänä ovat julkisen hallinnon sisäiset toimijat. Lupauksen kautta pitää kuitenkin pystyä viestimään julkisen hallinnon merkitystä ulospäin ja yhteiskuntaan laajemminkin.
 - mitä julkinen hallinto on maailmassa, johon olemme menossa ja mikä on yhteistä valtion ja kuntien hallinnoille?
 - julkinen hallinto luo alustan verkostoille
 - kansalaisia ei kiinnosta, onko palvelun tuottaja valtio vai kunta
 - turvaaminen tapahtuu palveluiden kautta, joten turvaamisen ja hyvinvoinnin sijaan tulisi puhua avoimuudesta, demokratiasta, luotettavuudesta ja yhteistyöstä

- o poliitikot voivat luvata hyvinvoinnin turvaamista, mutta julkinen hallinto vain osaltaan toteuttaa ja suunnittelee poliitikkojen sille osoittamia tehtäviä eli se mieluumminkin mahdollistaa kuin turvaa
- o lainsäädäntöä tulisi valmistella kunnan ja valtion yhteistyönä. Keskeisiä ovat yhteistyön toiminnalliset menettelytavat.
- o lupaus etsitään pienimmälle yhteiselle valtion ja kuntien nimittäjälle.

Lupaus jäi jatkovalmisteluun.

Seuraavaksi Johannes Mikkonen esitteli periaate- ja toimintalinjausluonnokset, joiden sanamuotoja on vielä muokattu keskusteluissa saatujen kommenttien perusteella.

Johtoryhmässä ehdotettiin planetaaristen rajojen tilalle luonnon kantokykyä. Linjauksessa Järjestämme palvelut ihmislähtöisesti ja monimuotoisesti kysyttiin, kattaisiko pelkkä ihmislähtöisyys myös monimuotoisuuden. Toimintalinjausten teksteissä nähtiin vielä viittauksia palveluihin, vaikka tämä ei ole palvelustrategia.

Keskusteltiin me-muodon käytöstä, mistä on herännyt kysymys, tunnistavatko kunnat itsensä siitä. Toisaalta me-muotoa pidettiin pääsääntöisesti toimivampana kuin hallinto-alkuista muotoilua.

Sovittiin, että johtoryhmän 29.10.2020 kokousta pidennetään kasvokkain pidettäväksi sparraustyöpajaksi, jossa käydään vielä strategiakonaisuus läpi.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

4. Keskustelu strategian toimeenpano-ohjelmasta (liite 3)

Keskusteltiin ehdotuksesta strategian toimeenpano-ohjelmaksi.

Eeva Kaunismaa esitteli ehdotusta kolmeosaisesta toimeenpanosta: 1. Suositus, 2. Tuki meneillään oleville hankkeille, 3. Strategiahankkeet. Toimeenpano-ohjelmaa kehitetään ja täydennetään yhdessä sidosryhmien kanssa loppuvuoden aikana.

Keskustelussa strategiahanke-esimerkkejä pidettiin liian helppoina ja katsottiin, että tällä hetkellä jo tehtävien asioiden ja ympäriryöreiden lauseiden tilalle tulisi löytää aidosti haastavia, konkreettisia ja radikaaleja esimerkkejä. Uusia avauksia voitaisiin saada esim. hallitusohjelmasta ja hallituksen puoliväliriihestä sekä elpymis- ja palautumissuunnitelmasta, joka koskettaa valtion lisäksi kuntia sekä yrityksiä ja järjestöjä.

Keskustelussa korostettiin, että kunnat pitäisi saada laajamittaisesti mukaan miettimään strategiahankkeita. Toimeenpano-ohjelma tulisi saada valmiiksi ennen kevään kuntavaaleja. Keskusteltiin suurten kaupunkien ja pienten kuntien välille syntymässä olevasta digitaalisesta epätasa-arvosta ja siitä, että palvelujen turvaamiseksi tulisi luoda pohja kuntalaisten palvelualustalle, jonka kunnat pystyisivät halutessaan ottamaan käyttöön.

Toimeenpano-ohjelmaa tulisi rakentaa tilannekuvan pohjalta aidosti keskustellen ja pohtien mitä eri teemat (esim. vihreä siirtymä, sote-maakunnat) tarkoittavat julkiselle sektorille. Aloitteiden sisältöpohjaisista caseista olisi hyvä tulla sekä kuntien että valtion puolelta.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

5. Viestintäsuunnitelma

Eeva Kaunismaa kertoi, että strategia julkaistaan verkkosivuna suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ja esitteli strategian visuaalista ilmettä. Pohdinnassa on, minkälaisissa fyysisissä ja verkkotilaisuuksissa verkkosivutoteutusta esitellään.

Keskusteltiin ehdotuksesta strategian viestinnäksi.

Strategialuonnoksen visuaalista yleisilmettä pidettiin hyvänä. Erilaisia mielikuvia herätti esim. kuva kaksisuuntaisesta kadusta: hieno kuvaus, ihmiset menossa päinvastaisiin suuntiin, risteävä kohta, toisten auttaminen.

Päätös: Hyväksyttiin täydentyvä viestintäsuunnitelma.

6. Syksyn työskentely (liite 4)

Keskusteltiin Eeva Kaunismaan alustuksen pohjalta askeleista kohti valmista strategiaa.

Johtoryhmä kokoontuu 29.10. kasvokkain pidettävään sparraustyöpajaan. Kellonaika täsmennetään klo 14-16 kokouksen ympärille.

Jos toimeenpanon valmistelu edellyttää, voidaan johtoryhmän toimikautta tarvittaessa jatkaa ensi vuoden puolelle.

Päätös: Täydennettiin keskustelun pohjalta suunnitelmaa strategia-prosessin seuraavista askeleista ja osallistavasta työskentelystä.

7. Muut asiat

Kokouksessa ei ollut muita käsiteltäviä asioita.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.47.

Miira Lehto

Liitteet

Liite 1	Muistio 21.8. jory
Liite 2	Demos Helsingin luonnos strategian arvolupauksesta, periaatteista ja toimintalinjauksista
Liite 3	Ehdotus strategian toimeenpanosta
Liite 4	Työsuunnitelma ja aikataulukutus